

ASSETJADES

La cultura masclista a les redaccions periodístiques comença a sortir a la llum

TEXT SUSANA PÉREZ

IL·LUSTRACIÓ JOSÉ DAVID MORALES

Salaris més baixos. Contractes temporals. Càrrecs directius vetats. Menys visibilitat a espais d'opinió i tertúlies. Però també comentaris sexistes, menyspreu, abús sexual. Que en lloc de Susana, et diguin Susi, perquè sí. O guapa. O rossa. O morena. Que et convidin a dinar per parlar de feina i quan hi vas et convidin al llit. En les redaccions, les dones pateixen discriminacions i assetjaments. Alguns són explícits i es fàcil trobar dades per corroborar-los, com la precarietat, la bretxa salarial i el sostre de vidre. D'altres passen més desapercebuts, són subtils i no deixen rastre. L'espurna del *Me Too* ha fet que les periodistes perdin la por de parlar.

“Quan treballava a Canal Màlaga no em deixaven fer de redactora, només de productora. Allà em van dir que només servia per a atendre el telèfon, rebre cartes i fer funcions de secretària. En aquell moment, vaig haver de callar perquè era l'únic sou que tenia. El meu únic i ridícul sou: 450 euros al mes”. Qui parla és la periodista i professora de la UOC, Ana Isabel Bernal Triviño.

Els fets van ocórrer quan era una jove periodista i cursava el doctorat. “Quan em van acomiadar d'allà, ja amb la tesi acabada, vaig anar a signar la liquidació i vaig preguntar si podia formar part de l'equip digital, ja que havia fet una tesi sobre el disseny de les notícies a Internet. Em van dir que no. Ja havien pensat en un altre company, que ell mateix em va confessar que no sabia ni què era Internet Explorer, però va ser nomenat editor del digital”, recorda.

El menyspreu de la feina de les dones és una de les moltes manifestacions de la cultura masclista als mitjans de comunicació. Les dones han d'esforçar-se

el doble per arribar a ocupar llocs de feina similars als dels seus col·legues homes. Els comentaris sexistes i els casos d'assetjament sexual són altres maneres de perpetuar les redaccions com a espais de treball no igualitaris, on impera una cultura que no valora de la mateixa manera les aportacions i punts de vista de les dones i on les periodistes, sovint, són cosificades.

Prova d'això és que la Federació Internacional de Periodistes presentava, el passat 8 de març, l'informe *La violència de gènere dins dels mitjans de comunicació*

LA FEDERACIÓ INTERNACIONAL DE PERIODISTES DENUNCIA QUE UNA DE CADA DUES DONES HA PATIT VIOLÈNCIA DE GÈNERE A LA FEINA

en què denunciava que una de cada dues dones (una de cada dues!) havia patit violència de gènere a la feina, ja fos assetjament sexual, maltractament psicològic o menyspreu.



NO SÓN FETS AÏLLATS

“Quan jo torno d’un conflicte em diuen queestic molt morena. Quan torna un home li diuen ‘quins collons tens’”. Són paraules de la periodista Mónica G. Prieto recollides en una entrevista a *Jot Down*. Prieto ha treballat amb base a Moscou, Jerusalem, Beirut i Bangkok, i recentment ha estat reconeguda amb el premi Cirilo Rodríguez. “No saps ni el que és una pilota! Ves-te’n a fregar els plats!”, va haver d’escoltar la periodista esportiva Carme Barceló al programa televisiu *El chiringuito* de Neox”. “Et contestaré perquè ets guapa” va dir el futbolista Luís Figo a la redactora de 8TV Núria Casas en una roda de premsa. No es tracta de comentaris aïllats, sinó d’una cultura sexista i poc igualitària que es dona als mitjans de comunicació.

Al menyspreu i els comentaris sexistes se sumen els casos d’assetjament sexual. L’assetjament sexual pot incloure des de comentaris o acudits sexistes fins a apropaments no desitjats, així com la violació de l’espai íntim, exhibició de fotografies de naturalesa sexual, enviament de correus electrònics amb insinuacions, etc. Comportaments no desitjats de naturalesa sexual que violen la dignitat de la persona i la fan sentir intimidada, degradada o humiliada.

“Jo els he patit”, sentència la periodista Cristina Fallarás, que ha estat des de redactora d’un mitjà fins a directora, passant també per etapes d’autònoma. “A mi m’han tocat el cul; quan era directora de Política d’un mitjà a Catalunya un reconegut polític em va enviar una fotografia del seu penis; he cobrat menys que els meus companys de redacció; he estat en una redacció on circulava una llista amb els homes amb els que m’havia anat al llit; vaig ser acomiadada d’ADN quan estava embarassada de vuit mesos,...”, recorda.

“A les redaccions hi ha un masclisme radical. No és la primera vegada que ens violen o ens assassinen, o que una actriu denuncia que ha de passar pel llit d’un director per aconseguir un paper, o que una model assenyala un fotògraf per abusar d’ella. No obstant això, fins que no han aparegut les xarxes socials, tot això no ha sortit a la llum perquè els mitjans de comunicació han construït un silenci còmplice amb la violència contra la dona”, rebla.

En un reportatge titulat *La indústria de les notícies té un problema d’abús sexual. I ara què?*, elaborat pel Nieman Lab de la Universitat de Harvard, es denunciava que actualment la BBC té obertes vint-i-cinc investigacions per casos d’assetjament. Les denúncies s’haurien efectuat en el darrer any, quan algunes treballadores es van sentir prou fortes i decidides a alçar les veus després que el cas Weinstein esclatés als Estats Units. Com la presentadora de Fox News, Gretchen Carlson

UN REPORTATGE DEL NIEMAN LAB DENUNCIA QUE LA BBC TÉ OBERTES VINT-I-CINC INVESTIGACIONS PER CASOS D’ASSETJAMENT SEXUAL

que, el juliol de 2016, va demandar el president de la cadena, Roger Ailes, per acomiadar-la després que ella rebutgés les seves insinuacions sexuals.

La periodista Noemí López Trujillo, actualment col·laboradora a *El País Semanal* i *La Marea*, va ser víctima d’assetjament quan era becària a la secció local del diari *ABC*. Un company d’Onda Cero li va oferir compartir unes declaracions d’àudio que ella no havia pogut enregistrar i quan es va adonar estaven en una petita habitació on ell s’abalançava sobre ella. “Va començar a petonejar-me el coll amb molta força, agafant-me del cap. Em vaig sentir agredida i utilitzada”, explicava López Trujillo en un reportatge

LA PRESENTADORA DE FOX NEWS VA DEMANDAR EL PRESIDENT DE LA CADENA PER ACOMIADAR-LA DESPRÉS DE REBUTJAR LES INSINUACIONS SEXUALS

a *Pikara Magazine* el maig de 2015. El periodista, casat i amb fills, segueix en el mateix lloc de treball.

RÀNQUINGS DE BECÀRIES

La desprotecció de les becàries és un tema que preocupa especialment en els països anglosaxons, on ja fa temps que aquests casos s’estudien i denuncien, ja que hi ha consciència de la vulnerabilitat entre les joves periodistes quan trepitgen per primer cop una redac-

ció i es posen sota les ordres d’un home que, com a mínim, els dobla l’edat.

L’assetjament sempre és fruit de la naturalesa de l’abús que floreix en dinàmiques que exploten la desigualtat de poder. La iniciativa *The Second Source*, sorgida l’any passat al Regne Unit, està impulsada per un grup de dones periodistes que volen acabar la cultura masclista als mitjans de comunicació i presten ajuda a les més joves.

“Quan vaig llicenciar-me, un professor de la facultat es va apropar a mi per oferir-me feina. Em va dir de quedar per sopar i vaig acceptar. En aquell moment, jo tenia vint-i-un anys i veia que els homes quedaven per parlar de feina. Estava molt contenta que ell es fixés en mi, però a la meitat del sopar ja vaig veure que no érem allà per feina, sinó perquè volia lligar amb mi”, explica una periodista que s’estima més no revelar el seu nom. Ara ja en té 35 i segueix en actiu. Assegura que encara, avui dia, viu situacions en què se sent menyspreada i humiliada.

“Això de les becàries en els mitjans de comunicació és lamentable. Cosificació permanent i menyspreu. Quan vaig fer de becària les brometes sobre la meva roba i els comentaris sobre els meus ‘xicots’ eren constants. Poca gent et mira com al teu company. No et prenen seriosament per ser dona i per ser jove”, explica la periodista Anna Pacheco, actualment a Playground, que afirma com algunes redaccions es rifen les becàries com si es tractés d’un joc. “I el pitjor és que la resta de la redacció calla i permet la situació.

‘No t’ho prenguis malament, és una bona persona’, et diuen”, escriu la periodista Natàlia Bravo en un missatge al seu compte de Twitter.

DESIGUALTATS I SILENCIS

Les noves fornades de periodistes no ho tenen gens fàcil encara que arribin a un mitjà digital nadiu. El passat desembre, la periodista del *New York Times*, Emily Steel, destapava que a *Vice*, grup de comu-

"AIXÒ DE LES BECÀRIES EN ELS MITJANS ÉS LAMENTABLE. NO ET PRENEN SERIOSAMENT PER SER DONA I PER SER JOVE"

Anna Pacheco

nicació subversiu per naturalesa, es practicaven comportaments sexistes de la vella escola. Una dona explicava com un company va agafar-li la mà i la va posar sobre el seu entrecreix. Una altra que es va

EL NEW YORK TIMES VA DESTAPAR QUE FINS I TOT A VICE, MITJÀ SUBVERSIU PER EXCEL·LÈNCIA, S’HAN DONAT COMPORTAMENTS SEXISTES REPROVABLES

sentir pressionada per tenir relacions sexuals amb un directiu i, en renunciar, va ser acomiadada. Una tercera relatava que un company de feina li va agafar amb força la cara per besar-la i que es va haver de defensar amb un paraigua.



MANIFEST REIVINDICATIU

Durant molt temps, les periodistes han silenciats els comportaments i comentaris sexistes. El *MeToo* ha provocat que les dones s’uneixin i perdin la por de parlar. Una setmana abans del 8 de març, dia internacional de la dona, un grup de periodistes es van unir en un canal de Telegram per difondre un manifest en què reivindicaven l’equiparació de drets laborals en les empreses periodístiques. En pocs dies, el manifest aconseguia més de 8.000 adhesions, prova inequívoca que la cultura masclista als mitjans roman i que encara hi ha molta feina per fer. Les periodistes catalanes relataven les seves experiències a Twitter amb l’etiqueta *#prouperiodismesexista*.

LES DADES DE LA XACRA

L'informe *La violència de gènere dins dels mitjans de comunicació*, elaborat per la Federació Internacional de Periodistes, aporta una sèrie de dades preocupants al voltant de la violència de gènere en la professió:

48%

de les enquestades han patit violència de gènere relacionada amb el treball.

Entre les formes més usals de violència de gènere patides per les periodistes es troben

63%

maltractament verbal

41%

maltractament psicològic

37%

assetjament sexual

21%

explotació econòmica

11%

de les dones periodistes de l'informe admet que ha patit violència física.

45%

dels infractors eren persones de fora del lloc de treball (fonts, polítics, lectors o oients)

38%

eren caps o superiors

39%

dels atacants eren anònims

66,15%

de les que van patir violència de gènere no van presentar una denúncia formal.

84,4%

no considera que es prenguessin mesures adequades contra els infractors.

12%

estaven satisfetes amb el resultat final.

26%

dels llocs de treball tenen una política d'empresa que cobreix la violència de gènere i l'assetjament sexual

En total, dues dotzenes de periodistes, entre vint i trenta anys, van patir o presenciar comportaments masculistes a la redacció. Els mateixos fundadors de *Vice* van reconèixer, després de la investigació del *Times*, que no havien estat capaços de crear “una cultura segura i inclusiva” per a les dones. En la filial que té el grup de comunicació a Barcelona, també hi ha hagut comportaments reprovables, tot i que les dones que els han patit, de moment, prefereixen no parlar-ne.

Els testimonis de les professionals dels sector deixen constància de les desigualtats que han de patir cada dia. I també els seus silencis. Malgrat la insistència d'aquesta periodista, que ha format part de diferents converses i grups de WhatsApp i Telegram en què les dones parlen obertament de l'ambient sexista i desigual en les redaccions, trobar testimonis de dones que vulguin relatar les seves experiències amb noms i cognoms ha estat una tasca difícil.

“A les dones ens costa molt parlar en públic d'aquestes actituds. Quan ho fem semblen ressentides, menys capaces professionalment, sospitoses d'haver fet alguna cosa. Ens posem en una posició vulnerable i ens atorguen un paper de víctimes. Durant molts anys, les valentes que han denunciat han rebut moltes crítiques i insults. No ens hem de culpabilitzar per això. De fet, ja estem fent les primeres passes per canviar-ho. Estem vivint una onada de sinceritat molt alliberadora”, assenyala Lucía Lijtmaer, periodista *freelance* i experta en gènere.

“Visibilitzar els comportaments masculistes és el primer pas per combatre'ls”, afegeix Isabel Muntané, periodista i codirectora del màster en Comunicació i Gènere de la UAB. “Davant d'un cas així, les periodistes haurien de recórrer al comitè d'empresa, al sindicat de periodistes o a algun cap o company de

“ENS COSTA MOLT PARLAR EN PÚBLIC D'AQUESTES ACTITUDS. QUAN HO FEM, SEMBLEM RESSENTIDES, MENYS CAPACES PROFESSIONALMENT” Lucía Lijtmaer

redacció de confiança. És important saber que no estem soles. Cal formació en aquests temes, tant en el tractament de les notícies amb perspectiva de gènere com formació per fomentar el tracte igual dins les redaccions”, conclou. **C**



Més informació a:

www.ifj.org/nc/es/news-single-view/backpid/1/article/ifj-survey-one-in-two-women-journalists-suffer-gender-based-violence-at-work → Informe La violència de gènere dins dels mitjans de comunicació de la Federació Internacional de Periodistes.

www.niemanlab.org/2017/11/from-nieman-reports-the-news-industry-has-a-sexual-harassment-problem-nowwhat → Reportatge La indústria de les notícies té un problema d'abús sexual. I ara què? del Nieman Lab (Universitat de Harvard).

www.thesecondsource.co.uk → Web de Second Source, que vol acabar la cultura masculista als mitjans de comunicació.

